

Poticanje govorno-jezičnog razvoja u vrtiću i predškoli

Dječji vrtić Njemačke međunarodne škole u Zagrebu pohađaju djeca u dobi od tri do šest odnosno sedam godina, podijeljena u dvije vrtičke i jednu predškolsku skupinu. U mješovitim vrtičkim skupinama (djeca u dobi od tri do pet odnosno šest godina) djecu se kroz igru potiče i priprema za program predškole. S oko pet i pol ili šest godina djeca iz vrtića prelaze u predškolu i pripremaju se u dobno homogenoj skupini za prvi razred osnovne škole.

Osim poticanja cjelovitog razvoja djeteta naša je misija i učenje njemačkog jezika. Već u vrtiću višejezičnost u okviru Eurocampusa igra važnu ulogu. Zajedničkim izletima, projektima i proslavama s francuskim vrtićem te obilježavanjem blagdana posebno dolazi do izražaja raznolikost uporabe jezika.

Poticanje govorno-jezičnog razvoja obuhvaća proširivanje vokabulara djeteta, razvoj sposobnosti djeteta oblikovati rečenice (gramatička kompetencija) te spremnost i sposobnost djeteta smisleno upotrebljavati jezik (komunikativna kompetencija).

Proširivanje vokabulara znači prije svega i planirano proširivanje djetetova iskustva kroz različite projekte. Odgajatelji unaprijed osmišljavaju (tjedni/mjesečni plan) koji su izrazi (riječi) bitni u planiranim aktivnostima.

Na primjer: obrada teme obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva - kroz slikovne kartice, slikovnice, izlete, igre uloga djeca uče nazive životinja, imena alata i aktivnosti koje se odvijaju na obiteljskom gospodarstvu i na taj se način proširuje djetetov rječnik.

Sposobnost oblikovanja rečenica potiče se verbalnim stvaranjem kontakata. Važno je stvoriti i iskoristiti situacije u kojima dijete želi nešto izreći: opisuje ono što je vidjelo i objašnjava kako nešto funkcionira, govori drugima kako nešto radi, žali se na nešto ili nekoga, prepričava događaje i izražava svoje želje.

Npr.: dok djeca nešto modeliraju, peku ili igraju neku društvenu igru, naizmjenice objašnjavaju što im je sljedeći korak. Djeca pričaju o nekom događaju...

Ritmično govorenje predstavlja također veliku pomoć za oblikovanje rečenica. Rime, dječje pjesmice i igre prstima pomažu u usvajanju rečeničnih obrazaca i njihovoj analognoj primjeni.

Najintenzivniji je i najlakši način poticanja **komunikativne kompetencije** igra društvenih uloga. Odgajatelj se uključuje tako što i sam preuzima ulogu te potiče drugu djecu na igranje njihovih uloga. Osim toga, kada se djeca nađu u konfliktnim situacijama, vježba se verbalno rješavanje sukoba.

Radimo prema načelima poticanja govorno-jezičnog razvoja integriranog u dječju svakodnevicu:

- Poticanje govorno-jezičnog razvoja počinje **izgradnjom odnosa s djetetom**. Ako se s djetetom uspostavi odnos pun povjerenja i sigurnosti, dijete će rado učiti i od odgajatelja. Tako odgajatelj postaje uzor ne samo što se tiče ponašanja nego i jezični model. To uključuje također mimiku i gestikulaciju koje igraju važnu ulogu u komunikaciji. U iznimnim se situacijama (npr. za vrijeme adaptacije djeteta u vrtiću ili u konfliktnim situacijama) ne upotrebljava jezik koji se uči (njemački) kako bi se dijete osjećalo sigurnije i razumjelo o čemu se radi.
- Poticanje govorno-jezičnog razvoja integrirano je u svakodnevne aktivnosti djece. To znači da su **aktivnosti djeteta i/ili aktivnosti odgajatelja popraćene govorom**. Opisivanjem aktivnosti obogaćuje se rječnik djeteta, utvrđuje gramatika, potiče logičko razmišljanje i koncentracija.
- **Poticanje govorno-jezičnog razvoja odvija se na cjelovit način**. To znači da to nije povezano samo sa slušateljem ili govornikom, nego s **cjelovitom osobnošću djeteta**, sa svim njegovim osjetilima, njegovom potrebom za kretanjem, radoznalošću, ljubavi prema glazbi i ritmu... Promišljeno poticanje govorno-jezičnog razvoja odvija se stoga tijekom pjevanja, tjelesnog odgoja, modeliranja, igranja, istraživanja, izvođenja eksperimenata ali i kada se listaju dječje slikovnice, za vrijeme razgovora sa svakim djetetom pojedinačno ili za vrijeme svakodnevnog zajedničkog razgovora u skupini.
- Važan aspekt u poticanju govorno-jezičnog razvoja predstavlja i prostor. **Prostor u vrtiću** tako je dizajniran da djeluje **stimulativno** i pruža djeci mogućnost razmjene iskustava i komunikacije.
- Jezični razvoj djeteta dokumentira se, analizira i ocjenjuje pomoću testova. Koriste se sljedeći testovi: **SISMIK** - Ponašanje djece u jezičnim situacijama, zanimanje za jezik među djecom migrantima u vrtićkim ustanovama i **SELDAK** testovi - Jezični razvoj i pismenost djece koja odrastaju uz njemački kao materinski jezik. Roditelji se informiraju o cjelovitom razvoju djeteta putem redovitih informativnih razgovora (koji se odvijaju barem dva puta godišnje), uključujući i jezični razvoj djeteta. Na temelju procjene iz obrazaca za Promatranje razvoja djeteta utvrđuju se ciljevi koje valja postići i mjere podrške djetetu.

U **predškoli** se još dodatno uče **slova**. Pri tome nije važno da djeca nauče pisati slova već prepoznati početni glas sloga ili riječi. Tako proširuju svoj vokabular i znaju spojiti određeno slovo s određenom riječju.

Slova se vizualiziraju pomoću slikovnih kartica. Na njima su prikazani predmeti, životinje, prirodne pojave itd., a djeca ih moraju pogađati pomoću zagonetki/opisivanja slikovnih kartica. U igri „Koja slikovna kartica nedostaje?“ potiče se sposobnost zapažanja i govorenje. U ovoj igri djeca također uče članove uz određene riječi. U sljedećoj fazi djecu se propitkuje znaju li još neke riječi s tim početnim slovom. Kako bi se sve još dodatno uvježbalo, u zadnjem dijelu aktivnosti djeca crtaju sliku s određenim slovom. Radi dodatne provjere razumijevanja nacrtanog, djecu pitamo što su nacrtala i tada moraju upotrijebiti pravilan član u tim riječima.

U **svakodnevnim igrama**, poput igara "Pakiram kofer" ili "Vidim ono što ti ne vidiš" i kvizova s dva tima, **svaki se dan ponavljaju slova**.

Koristimo još i dodatni jezični program "**Wuppi**" u kojem se **fonološka svijest** potiče slušanjem, slaganjem rima i prepoznavanjem slogova učenjem kroz igru.

Rano poticanje matematike u predškoli vrlo je usko povezano s učenjem jezika. U seriji knjiga "Zemlja brojeva" djeca se upoznaju s brojevima. Djeca uče pisati brojeve na njima primjeren način te uče računati do deset. Osim toga upoznaju se s brojevima putem eksperimenata, pripremajući jednostavna jela te ponavljajući dane i mjesece u godini.

Vrtić i osnovna škola nalaze se pod jednim krovom i to je naša velika prednost. **Bliska suradnja odgajatelja i učitelja razredne nastave očituje se kroz** sljedeće aktivnosti:

- učenici trećeg i četvrtog razreda čitaju predškolcima
- predškolci idu u posjet prvom razredu
- buduća učiteljica prvog razreda posjećuje predškolsku skupinu
- testiranja za upis predškolaca u prvi razred zajednički provode odgajatelj (referentne osobe) i učiteljica prvog razreda (o upisu djeteta u školu dogovaramo se još dodatno s našom školskom psihologinjom)
- zajednički razgovor (učiteljica/odgajateljica/roditelji) o rezultatima testiranja za upis u školu
- informativni roditeljski za roditelje budućih prvašića
- zajedničke proslave (npr. sv. Martina)

Osim njemačkog jezika **važan nam je i hrvatski jezik** (materinski jezik većine djece). Sendvič metoda integrira hrvatski jezik u našu svakodnevicu. Između ostalog ova je metoda korisna i za učenje i razumijevanje njemačkog jezika. Ovdje se hrvatski prijevod riječi ili rečenice nadopunjava njemačkim izrazom kao što dvije polovice kruha oblažu punjenje sendviča.

Npr. „Morgen kommt Nikolaus“

„Sutra dolazi sv. Nikola.“

„Morgen kommt Nikolaus.“

U predškolskoj dobi, ali i u vrtiću, djeca postaju aktivni sudionici tako što i sama postaju prevoditelji. Prilikom prepričavanja ili objašnjavanja nečega djeca si međusobno pomažu prevodeći s hrvatskog na njemački ili obrnuto.

Hrvatski jezik uglavnom koriste naši vanjski suradnici u komunikaciji s djecom tijekom izleta, posjeta kazalištu te za vrijeme održavanja tečajeva (robotike, skijanja, plivanja itd.).

Suradnja s francuskim dječjim vrtićem (maternell) predstavlja pravo jezično bogatstvo. Oba su vrtića dio Eurocampusa, što znači da se učestalo odvijaju zajednički projekti. U tim se višejezičnim projektima (hrvatski, njemački, francuski) promiče svijest o važnosti jezika. Svijest o jeziku opisuje se kao sposobnost koja jezik i njegovu uporabu čini predmetom mišljenja. To se može primijetiti kod djece kada govore o postojećim jezicima, njihovoj upotrebi i razlikama.